

Danish Students Abroad
Købmagergade 67, 5. sal,
1150 København
dsabroad.dk

15. februar 2021

ANMODNING OM FORETRÆDE FOR FOLKETINGETS UDDANNELSES- OG FORSKNINGSUDVALG

Til Folketingets Uddannelses- og Forskningsudvalg

Danmark er et af de eneste lande i EU uden en samlet strategi for studerendes udgående mobilitet – altså mål for hvor mange danske studerende, der skal til udlandet, og hvor de skal hen.¹ Som et lille land med globalt udsyn og afhængighed er det vigtigt, at Danmark satser strategisk på, at studerende opnår efterspurgte internationale kompetencer. Ikke et fåtal som i dag, men den brede masse. I 2019 havde kun 12% af de danske studerende været i udlandet som en del af deres studier, og kun 2% havde taget en hel uddannelse i udlandet.² Det er langt under OECD-gennemsnittet - især i forhold til vores nordiske naboer. Da Storbritannien indtil nu har været en af de mest populære destinationer for danske studerende, er det derfor også med Brexit i mente forventeligt, at den danske frekvens vil falde yderligere i fremtiden.

Danish Students Abroad vil derfor gerne anmode om foretræde for udvalget med henblik på at præsentere vores argumenter for udarbejdelsen af en strategi for udgående mobilitet, samt vores 10 punkter der kunne indgå i sådan en strategi.

Siden Folketingsvalget 2019 har vi haft mulighed for at mødes med en del af udvalgets medlemmer, hvoraf flere har opfordret os til at komme i foretræde for Uddannelses- og Forskningsudvalget.

Med venlig hilsen

På vegne af Danish Students Abroad
Simon Kastberg og Cathrine Gyldenkerne Døssing

¹ The European Higher Education Area in 2018: Bologna Process Implementation Report. Figur 7.1
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/eurydice/files/bologna_internet_chapter_7_0.pdf.

² Pressemeldelse fra Uddannelses- og Forskningsministeriet, 10.9.2019:
<https://ufm.dk/aktuelt/pressemeldelser/2019/en-ud-af-ti-studerende-tager-pa-studieophold-i-udlandet>

19.1.2021

Danish Students Abroads

udspil til en international strategi for uddannelse

Danmark er det eneste land i EU uden en samlet strategi for danske studerendes udgående mobilitet – altså mål for hvor mange, hvem, og hvorhen danske studerende skal til i udlandet. Som et lille land med globalt udsyn og afhængighed er det dog vigtigt, at Danmark satser strategisk på, at studerende opnår efterspurgte internationale kompetencer. Ikke et fåtal som i dag, men den brede masse. Ifølge de seneste tal fra OECD er det kun 12% af de danske studerende, der tager på udveksling, og kun 2% er indskrevet på en hel uddannelse i udlandet.

Danish Students Abroad har udarbejdet 10 punkter, som bør adresseres i sådan en strategi for at gøre det lettere og mere oplagt som dansker at tage til udlandet og studere – og at komme hjem igen bagefter. Men før disse 10 punkter kan bidrage til at forbedre danske udlandsstuderendes vilkår, skal det besluttes, at Danmark skal have en samlet strategi. Lande, som vi ofte sammenligner os med såsom Norge og Sverige, har én – hvorfor ikke os?

1. **Alle skal have mulighed for et udlandsophold under uddannelsen**

Alle skal have lige ret til at vælge egen uddannelse og uddannelsessted. At studere i udlandet skal være en reel mulighed for alle uafhængig af baggrund, valg af karriere og valg af dansk uddannelsessted. Udlandsstuderende skal reflektere mangfoldigheden i det danske samfund. Det er langt fra tilfældet i dag. Lige ret til udlandsstudier kræver forbedret rådgivning og oplysning på alle danske uddannelsesinstitutioner, mere fleksibilitet i uddannelsessystemet samt stærkere økonomiske rammevilkår, der gør det muligt at dække udenlandske studiegebyrer. Alt dette skal gælde på tværs af erhvervsfaglige og akademiske uddannelser. Målet bør være, at 50% af danske studerende har taget en hel eller del af deres uddannelse i udlandet.

2. **Opret en statsstøttet organisation til rådgivning om uddannelse i udlandet**

Manglen på information og rådgivning fungerer i dag som en enorm barriere for unge, der ønsker at studere i udlandet. Studievejledere på de danske institutioner sidder sjældent inde med de nødvendige ressourcer til at kunne vejlede om et bredt udsnit af mulighederne i

udlandet, og det bliver derfor meget vilkårligt, om de studerende kan få hjælp til at komme afsted. Dette skævvrider adgangen til udlandsmuligheder. Med [norsk forbillede](#) bør Danmark derfor oprette en central, uafhængig organisation under Uddannelses- og Forskningsministeriet, der har til formål at oplyse og vejlede danske studerende om udlandsophold samt skabe understøttende fællesskaber for danske unge i udlandet.

En statsstøttet organisation ville også kunne hjælpe danske udlandsstuderende, der ønsker at få anerkendt deres uddannelse, så de kan vende tilbage til det danske arbejdsmarked. Den eksisterende vejledning på området kan virke meget uoverskuelig, uigennemsigtig og er ofte kun er på engelsk. Manglen på vejledning betyder også, at nogle unge vælger en udenlandsk uddannelse uden at være klar over, at det ikke altid efterfølgende er muligt at starte en karriere i Danmark.

3. **Tildel SU på lige vilkår med danske uddannelser**

På danske videregående uddannelser råder studerende over 70 SU-klip, som de efter behov kan få udbetalt til knap 6 års fuldtidsstudier. Dette giver studerende fleksibilitet til at sammensætte individuelt relevante studieforløb og giver et sikkerhedsnet i tilfælde af forsinkelse under studieforløbet. Men i dag gælder der ikke lige vilkår for danske studerende i udlandet, da studerende kun har 48 SU-klip til rådighed uden for Norden. Det skaber et finansieringsproblem, der begrænser danske studerendes muligheder for at rejse ud og færdiggøre deres studier i udlandet, da det for de fleste tager i alt 5 år at opnå en kandidatgrad. I forvejen er udlandsstudier ofte forbundet med store økonomiske udgifter til f.eks. studiegebyrer og sundhedsforsikring. Derfor skal adgangen til SU ligestilles. Retten til SU i udlandet skal udvides fra 4 til 6 år. Hertil skal 4-årige bachelorer være SU-berettigede i alle fire år. Dette er allerede tilfældet i Skotland, men gælder ikke for bl.a. USA og Canada.

4. **Udvid udlandsstipendieordningen til bachelorniveau**

Det er i dag muligt for studerende at modtage tilskud fra staten til at dække studiegebyrer på kandidatuddannelser i udlandet. Beløbet svarer til det, som det ville koste at have de studerende gående på danske institutioner. Dette udlandsstipendium er en effektiv mekanisme til at øge antallet af studerende, der gennemfører en fuld uddannelse i udlandet, da det letter finansieringsbyrden signifikant. Danmark bør udvide denne ordning til at gælde på bachelorniveau, hvor der i dag er stærkt begrænset adgang til finansiering gennem legater. Dette vil særligt udvide muligheden for udlandsstudier for studerende uden stærk økonomisk

baggrund og er derfor en vigtig forudsætning for punkt 1 om at give alle mulighed for udlandsophold.

5. **Tilbyd sprogstipendium til ikke-engelsksprogede uddannelser**

Vi skal sikre, at vores internationaliseringsstrategi ikke blot bliver en angloficering. Flere danske studerende skal på udlandsophold i ikke-engelsksprogede lande. Danske unge med ambitioner om at læse en ikke-engelsksproget uddannelse i udlandet skal kunne få støtte til relevante sprogstudier, inden de begynder deres uddannelse. Efter [norsk forbillede](#) skal unge kunne søge økonomisk støtte, enten som stipendium, lån eller en kombination af disse, som skal benyttes på sprogstudier i det fremmedsprog, de har ambitioner om at tage en hel uddannelse i. Forudsætningen for støtte kan f.eks. være, at sprogkurset skal være intensivt og foregå på et universitet eller en offentligt anerkendt sprogskole, at sprogkurset skal afsluttes med en adgangsgivende sprogprøve, samt at den pågældende studerende begynder sit studium i udlandet senest to år efter sprogprøven.

6. **Gør fagkravene mere fleksible**

Studerende, der har taget en hel bachelor i udlandet, skal have bedre mulighed for at søge ind på en dansk kandidat, der ikke overlapper direkte med det fagområde, de har beskæftiget sig med på bachelorniveau. Dette gælder også kandidatuddannelser, hvor den studerende ikke direkte opfylder de stringente fagkrav, men har det nødvendige akademiske fundament til at tage uddannelsen. Hertil skal studerende på danske universiteter have bedre mulighed for at tage udvekslingsophold på universiteter, der ikke tilbyder fag, der en-til-en svarer til de danske tilbud. I dag har f.eks. studerende med en gymnasierettet profil svært ved at få udveksling til at passe ind i deres studieforløb på grund af de mange obligatoriske kurser. Bedre muligheder for at sammensætte studier både i Danmark og udlandet vil skabe større diversitet i studiemiljøerne og give de studerende en bredere kompetenceprofil.

7. **Øg transparens vedrørende meritoverførsel**

Når studerende har læst en hel eller en del af deres uddannelse uden for Danmark, er der ofte komplikationer ved at få overført merit til danske studier. Processen kan være uklar for den studerende, der søger merit, og mange studerende ender med ikke at få merit for hele eller dele af deres uddannelse, på trods af at fagkravene for meritoverførsel er blevet mødt ved første øjekast. Dette gør det svært for danske udlandsstuderende, der har taget en hel uddannelse i udlandet at fortsætte deres uddannelse i Danmark. Problemer med meritoverførsel kan

derudover føre til, at studerende ikke kan færdiggøre deres studier på normeret tid, da de bliver nødt til at tage ekstra fag. Derfor bør der etableres proceskrav til meritoverførsler, hvor studienævnet skal redegøre for den nuværende praksis samt altid lade tvivlen komme den studerende til gode. Dette vil skabe bedre transparens for de studerende.

8. **Lav konkret og overskuelig ordning for udlandsstuderendes ud- og hjemflytning**

Reglerne for flytning til udlandet er for mange studerende uigennemskuelige. I dag skal studerende, der rejser ud i længere perioder, selv finde hoved og hale i et overlappende regelsæt på tværs af mange forskellige myndigheder. Dette omhandler f.eks. skattepligt og retten til sociale ydelser i Danmark. Det skaber ulige vilkår, da selv offentlige myndigheder i mange tilfælde ikke kan hjælpe tilstrækkeligt, hvilket fører til, at nogle udnytter smuthullerne i lovgivningen. Det er derfor nødvendigt med en konkret ordning for udrejse specifikt for udlandsstuderende for at sikre, at de lettere kommer ud og hjem igen på lige og transparente vilkår.

9. **Øremærk pladser på danske kandidatuddannelser til studerende, der ikke er dækket af retskravet**

Danske studerende med en udenlandsk bachelor ender pga. retskravet bagerst i køen, når de søger ind på en dansk kandidatuddannelse. På trods af gode akademiske resultater fra anerkendte udenlandske uddannelsesinstitutioner er det nemlig ikke sikkert, at de kan vende hjem til Danmark og fortsætte deres studier, da kandidatpladserne først og fremmest skal gå til studerende med retskrav. Retskravet skaber en sikkerhed for mange danske studerende, men kan være et benspænd for danske udlandsstuderende, der gerne vil vende hjem. Derfor bør man på alle uddannelser øremærke pladser til studerende, der ikke er dækket af retskravet.

10. **Skab kontakt mellem danske udlandsstuderende og det danske arbejdsmarked**

Danske studerende med udlandserfaring udgør et vigtigt potentiale for danske virksomheder, da de bl.a. kan bidrage med et internationalt netværk, nye måder at tænke på og stærke sprogkundskaber. Disse studerende vil have dørene åbne på et globalt plan, og Danmark bør derfor sikre, at danske udlandsstuderende har gode muligheder for at vende hjem til det danske arbejdsmarked, så vi ikke går glip af deres evner. For at bygge bro mellem uddannelser i udlandet og danske arbejdspladser bør man satse på en aktiv rekruttering af danske udlandsstuderende f.eks. gennem særlige karrieremesser eller målrettede praktikforløb i danske virksomheder.

Danish Students Abroad
Købmagergade 67, 5. sal,
1150 København
dsabroad.dk

FORETRÆDE FOR FOLKETINGETS UDDANNELSES- OG FORSKNINGSUDVALG DEN 11. MAJ 2021

Opfordring

Danish Students Abroad ønsker, at Folketinget og Regeringen udarbejder en strategi for danske studerendes udgående mobilitet. Strategien bør indeholde en konkret målsætning samt en handlingsplan. I forbindelse med udarbejdelsen af strategien bør man øge gennemsigtigheden på området med offentlig statistik samt løbende evaluere strategien og dens effekt mod de valgte målsætninger og tilsvarende strategier i Europa. Specifikke forslag til, hvad sådan en strategi kunne indeholde, er at finde i vores [politiske 10-punktsplan](#).

Baggrund

Danmark er det eneste land i Vesteuropa, der ikke har en strategi for studerendes udgående mobilitet.¹ Det manglende fokus på området har resulteret i, at andelen af danske studerende, der enten har været på udveksling eller taget en hel uddannelse i udlandet, er lav sammenlignet med vores nordiske naboer. Hidtil er mange taget til Storbritannien, men pga. Brexit bliver studieafgifterne fra i år væsentligt højere for danske studerende, samtidig med at de ikke længere kan optage favorable lån af den britiske stat til at dække omkostningerne. Derudover er Storbritannien udtrådt af Erasmus+, hvilket har skabt usikkerhed om fremtidige udvekslingsmuligheder i Storbritannien.

Lande som Norge og Tyskland har en målsætning om, at 50% af de studerende skal have været på udlandsophold. Senest har det norske Kunnskapsdepartement i en større rapport evalueret området og konkluderet, at langt flere norske studerende skal på udlandsophold, da internationale perspektiver har en stor samfundsmæssig værdi og er nødvendige for at løse tidens største udfordringer så som den grønne omstilling.² Til sammenligning mangler der i Danmark ny statistik og undersøgelser om, hvorfor danske studerende fravælger udlandsophold.

Den nuværende situation for danske udlandsstuderende

Mangelfuld vejledning skaber ulige adgang til udlandsstudier

- Jf. *Lov om Studievalg Danmark* er det Studievalg Danmark, som varetager vejledningen om udlandsstudier. Dette sker typisk gennem oplæg på ungdomsuddannelserne, hvor en frivillig fra DSA ofte også deltager. Det er dog vores indtryk, at Studievalg Danmark ikke har nok ressourcer til at foretage en fyldestgørende vejledning.

¹ The European Higher Education Area in 2018: Bologna Process Implementation Report. Figur 7.1.

² Det Kongelige Kunnskapsdepartement: Melding til Stortinget 7 (2020-21). En verden av muligheter. Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning.

- Uddannelses- og Forskningsministeriets egen hjemmeside, som vejleder om udlandsstudier gribverden.dk er ikke blevet opdateret i mange år, hvilket betyder, at mange informationer er direkte vildledende. DSA har i samarbejde med andre frivillige organisationer udarbejdet materiale til hjemmesiden, fordi vi er blevet anmodet om det, men synes det er bekymrende, at der ikke prioriteret ressourcer til det fra ministeriets egen hånd.

“Da jeg for nogle år siden søgte ind på en bacheloruddannelse i Berlin, var jeg fuldstændig overladt til mig selv i ansøgningsprocessen. Grib Verden var desværre ikke til megen hjælp, da en del oplysninger er forkerte. Der står f.eks. stadig, at man som dansk studerende og EU-borger skal søge om opholdstilladelse i Tyskland og dokumentere sin indkomst. Det har imidlertid ikke været tilfældet siden 2004.” - Cathrine, studerende i Tyskland

En noget bekymrende statistik fra vores [undersøgelse](#), i samarbejde med Danes Worldwide, er andelen af studerende, som får vejledning om udlandsstudier. Langt størstedelen får slet ingen vejledning, inden de tager til udlandet (53,6%), og af de som får vejledning får næsten halvdelen ikke tilstrækkelig vejledning (44,4%).

De nuværende SU-regler fører til ulige vilkår mellem danske studerende i og uden for Norden

- Studerende, der tager en hel uddannelse uden for Norden, kan kun få SU til fire års studier. Danske udlandsstuderende, der pga. studiegebyrer ofte allerede har optaget store lån, bliver nødsaget til at forgælde sig yderligere for at finansiere det sidste år af en kandidatuddannelse.
- Danske studerende, der er indskrevet på en hel uddannelse uden for Norden, kan kun få udbetalt SU til normeret studietid. Det betyder, at der er meget begrænsede muligheder for at modtage SU, hvis man under sit udlandsstudium bliver forsinket, selvom man stadig har SU-klip tilbage.

“Jeg blev forsinket i min britiske uddannelse pga. min mors pludselige død og plejansvar overfor min far. Desværre så SU-styrelsen ikke sagen som hørende under særlige omstændigheder for at tildele ekstra SU-klip, og fordi man uden for Norden ikke kan få SU ud over uddannelsens normerede tid, har jeg ikke engang kunnet bruge alle de SU-klip, jeg har.” - Jakob, studerende i Storbritannien

Dansk bureaukrati forhindrer studerende i at vende hjem

- Danske studerende med en udenlandsk bachelor kan have svært ved at blive optaget på en dansk kandidatuddannelse. Rigide fagkrav, problemer med at få merit og manglende

muligheder for at tage supplerende fag for at opfylde adgangskravene på danske kandidatuddannelser betyder, at mange danske studerende ender med at blive i udlandet.

- Danske studerende med en udenlandsk bachelor ender pga. retskravet bagerst i køen, når de søger ind på en dansk kandidatuddannelse. På trods af gode akademiske resultater fra anerkendte udenlandske uddannelsesinstitutioner er det nemlig ikke sikkert, at de kan vende hjem til Danmark og fortsætte deres studier, da kandidatpladserne først og fremmest skal gå til studerende med retskrav.

“Efter en fuldendt bacheloruddannelse i psykologi på et velanset universitet i Storbritannien undersøgte jeg mulighederne for at læse videre på kandidatniveau i Danmark. Trods det store overlap mellem det danske og britiske pensum har jeg dårlige chance for at komme ind i Danmark, da fagene ikke ækvivalerer præcis til dem, som udbydes i Danmark. Grundet nuværende regler vil selv fagsupplering ikke tillade mig at fortsætte på en dansk kandidat, og jeg står nu med valget mellem at fortsætte mine studier i udlandet eller påbegynde en uddannelse på bachelorniveau i Danmark med forhåbninger om at få merit.” - Aya, studerende i Storbritannien

Undersøgelsen viste, at 50% af danske udlandsstuderende forventer at vende tilbage til Danmark, 32% overvejer det og 18% forventer ikke at vende tilbage. Dog er vores erfaring, at mange efterfølgende opdager, at de af de ovenstående grunde ikke kan fortsætte deres studier eller karriere i Danmark.

Spørgsmål til uddannelses- og forskningsminister Ane Halsboe-Jørgensen

- 1) Mener ministeren, at det er et problem, at Danmark halter bagud i forhold til vores nordiske nabolande, og hvilke konkrete tiltag har ministeren i så fald tænkt sig for at øge den udgående mobilitet?
- 2) Frivillige fra Danish Students Abroad varetager de facto vejledningen om udlandsstudier og mulighederne for at tage en hel uddannelse i udlandet. Hvordan har ministeren tænkt sig at forbedre den statslige vejledning om udlandsstudier til en grad, der er i overensstemmelse med *Lov om Studievalg Danmark*, således at alle får lige adgang til udlandsstudier?
- 3) Vil ministeren tage initiativ til, at ministeriets egen hjemmeside gribverden.dk bliver opdateret eller på anden vis sørge for, at studerende har adgang til korrekt og opdateret information til at søge studier i udlandet?
- 4) Sammenlignet med andre lande i EU-lande, føres der meget lidt statistik om danskere, som rejser ind og ud af landet i forbindelse med udlandsstudier. Hvad har ministeren tænkt sig at gøre for at forbedre dokumentation og statistik til at evaluere udviklingen på området?

- 5) Med $\frac{1}{4}$ af danske udlandsstuderende indskrevet på en britiske uddannelsesinstitution forventes antallet af danske udlandsstuderende at falde som konsekvenserne af Brexit, særligt for den mindre ressourcestærke del af samfundet. Vil ministeren overveje mulighederne for at skabe lige finansieringsmuligheder af udlandsstudier uanset økonomisk baggrund, især med henblik på at sikre, at studerende fortsat vil kunne finansiere studieophold i Storbritannien?

DANSKE STUDERENDE I UDLANDET

Tallene er baseret på hhv. OECD's publikation *Education at a Glance* fra 2019 og 2020, EU-rapporterne *The European Higher Education Area in 2018: Bologna Process Implementation Report* og *Erasmus+ Programme - Annual Report 2018* samt OECD's statistikbank.

- **12 % af danske studerende tager på udveksling** ([Kilde: OECD](#)) - det er langt under målet på 20 % inden 2020, som Danmark har forpligtet sig til i Bolognaprocessen.³ Til sammenligning tager 22 % af finske studerende og 14 % af svenske studerende på udveksling.
- **2,1 % af danske studerende er indskrevet på en hel uddannelse i udlandet** ([Kilde: OECD](#)) – Denne andel er lav i EU-sammenhæng. Til sammenligning ligger tallet i Sverige på 4,1 %, Tyskland 4,0 % og Norge 5,9 %.
- **25,9 % af danske studerende, der tager en hel uddannelse i udlandet, læser i Storbritannien.** Storbritannien er dermed den mest populære destination for danske udlandsstuderende. Derefter kommer USA (14,6 %) og Tyskland (10 %) ([Kilde: OECD](#)). I 2017 var Storbritannien også den foretrukne destination blandt danske studerende (16 %), der tog på **udveksling via Erasmus+** ([Kilde: EU](#)).
- Danmark er det eneste land i Vesteuropa, der **ikke har en strategi for internationalisering** på de videregående uddannelser ([Kilde: EHEA](#)).

I det seneste årti er de danske studerendes udgående mobilitet dalet. I 2010 var 3,2% af danske studerende i 2010 ved at tage en hel uddannelse i udlandet. Derudover var 17% af de studerende i studieåret 2011/12 på udveksling i mindst 3 måneder ([Kilde: Regeringen 2013](#)).

Uddannelses- og Forskningsministeriet udsendte denne [pressemeldelse](#) i forbindelse med udgivelsen af OECD-rapporten *Education at a Glance 2019*. Her bekræftede ministeren, at danske studerendes udgående mobilitet er lav sammenlignet med vores nordiske naboer.

³ Mange andre lande ligger også forholdsvis langt fra dette mål, men Danmark skiller sig ud ved at være stort set det eneste land, der ikke har en strategi på området.